

[Formanden.]

af udvalget angående forslag til lov om folkepension. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for Gottschalck-Hansen har vedkommende gruppe udpeget *Poul Sørensen*, som herefter er valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i lov om kreditforeninger.

Valgt blev: *Chr. Rasmussen, Bladt, Ditlevsen, Holger Eriksen, Kjældgaard, K. Axel Nielsen, Teichert, Chr. Thomsen, Heilesen, Peder Christensen (Røbild), Foged, Gideon, Sønderup, Thestrup, Baagø-Hansen, Fibiger og Aage Fogh.*

Derpå fulgte:

Anden behandling af forslag til lov om samordning af foranstaltninger for erhvervs-hæmmede.

(Første behandling findes i tidenden sp. 780, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 633).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til oplæring m. v.).

(Første behandling findes i tidenden sp. 780, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 633).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, henholdsvis tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om

lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under eet.

Udvalgets ordfører (Urban Hansen): Det er med tilfredshed, jeg på udvalgets vegne kan forelægge en enstemmig betænkning over de to lovforslag.

Der har under lovforslagenes behandling været afholdt 7 møder, og udvalget har været i Aarhus og Odense for at se på de foranstaltninger for erhvervshæmmede, man der har haft i gang gennem flere år. Jeg tror at kunne sige, at disse besøg i høj grad har vist os, at et revalideringsarbejde som det, lovforslagene tilsigter at fremme, er af stor betydning både for samfundet og for de mennesker, som herigennem bringes tilbage til produktivt liv. Det er blevet klart for os, at ikke alle bliver 100 pct. arbejdsduelige, og man må derfor sigte imod mere end een art foranstaltninger.

Der er 3 grupper at tage hensyn til; for det første en gruppe, som behøver træning eller omskoling, og som herefter bliver fuldt erhvervsdygtig og dermed fremover kan være ydere i samfundet i stedet for nydere; der er en anden gruppe, som selv efter en sådan træning kun bliver delvis arbejdsdygtig eller kun kan arbejde nogle få timer daglig, men hvis arbejdsevne det er nyttigt at skabe mulighed for at bruge både ud fra et samfundsmæssigt syn og for at styrke den syges selvtillid og livsmod. Endelig er der en tredje gruppe, som er så handicappet, at de pågældende må bruge de arbejdsevner, de har, ved hjemmearbejde. Det vil være meget ønskeligt, at alle tre gruppers interesser kan tilgodeses gennem arbejdet i det kontaktudvalg, som denne lovgivning stiler imod.

Under lovforslagenes første behandling blev der fra flere sider peget på det ønskelige i, at den i forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg nævnte hjælp til dem, som ikke falder ind under folkeforsikringsloven eller særfor sorgen, blev ydet som særhjælp og ikke som kommunehjælp. Dette spørgsmål har været drøftet med den højtærede socialminister, som imidlertid netop i øjeblikket overvejer ændringer på forskellige områder af de gældende bestemmelser om særhjælp. Under hensyn hertil, og navnlig fordi vi alle

[Urban Hansen.]

mener, det har så stor betydning, at disse to love omgående kan træde i kraft, så at yderligere erfaringer kan indhøstes, er der ikke stillet direkte ændringsforslag til det nævnte lovforslag, men den højtærede socialminister har tilkendegivet, at han i sine overvejelser også vil have det forhold for øje, som jeg har omtalt.

Som nævnt er der fuld enighed om betydningen af denne lovgivning. Der er også enighed om fordelingen af udgifterne ved lovgivningens administration, men det skal ikke skjules, at der har været udtrykt betænkeligheder ved administrationens omfang, hvorfor udvalget er enedes om et ændringsforslag til § 2, stk. 1, i forslag til lov om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede. Kontaktudvalgenes ordinære medlemstal nedsættes herved fra 7 til 5, mod at udvalgene til gengæld tilføres repræsentanter fra den sociale forvaltning og arbejdsanvisningen, ligesom kommunalbestyrelsen, hvor det skønnes ønskeligt, efter forhandling med vedkommende sygehus og den stedlige lægeforening kan udpege en sygehuslæge som medlem. Endelig hedder det i ændringsforslaget, at invalideorganisationerne og Samfundet og Hjemmet for Vanføre „bør“ være repræsenteret, medens der i lovforslaget står „kan“ være repræsenteret. Forhåbentlig resulterer denne lille ændring i, at man der, hvor der er lokale invalideorganisationer, giver dem lejlighed til at være med i arbejdet; deres praktiske erfaringer kan have stor værdi.

Også det centrale udvalgs betydning har været gennemdrøftet. I dag er det således, at man, hvor et lokalt initiativ er lykkedes, må rette henvendelse til hvert enkelt af de forskellige led i centraladministrationen og andre, som tager sig af disse sager. Fremtidig skal det centrale udvalg også være til rådighed med bistand for de lokale udvalg. Jeg tror derfor, at den øjeblikkelige udgift ved dette centrale udvalgs etablering og udgifterne ved dets virke i praksis vil give besparelser i det lokale arbejde af mindst samme størrelse.

Der er i det foreliggende tilfælde i væsentlig grad tale om rammelove. I hvilken udstrækning positive resultater vil kunne opnås, afhænger i høj grad af det lokale

initiativ og ikke mindst af samarbejdsviljen hos såvel arbejder- som arbejdsgiverorganisationer på stedet, og det afhænger af det sociale udvalgs og arbejdsanvisningens indstilling. Resultaterne fra de steder, hvor man allerede har taget sagen op, vil forhåbentlig sammen med denne nye lovgivning anspore både private og offentlige myndigheder til ud over landet at gå i gang med et arbejde til gavn dels for de erhvervshæmmede, men også for samfundet.

Jeg skal med disse bemærkninger på det samlede udvalgs vegne anbefale lovforslagene til vedtagelse med den foreslåede ændring.

Krogh: Ved første behandling af de foreliggende lovforslag udtalte jeg på mit partis vegne, at vi fandt selve lovforslagenes indhold og formål såre værdifulde, hvorimod vi var betænkelige ved det administrative apparatur, der fandtes udkast til i lovforslaget om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede. Vedrørende den kommunale administration er det under udvalgsforhandlingerne lykkedes at nå frem til visse forenklinger og forbedringer, mens det derimod trods indsats fra vor side ikke er lykkedes at nå frem til en forenkling af lovforslagets § 4, der omhandler nedsættelsen af et udvalg til bistand for socialministeren ved administrationen af lovens bestemmelser og iøvrigt alle forhold vedrørende de erhvervshæmmede. Det er stadig vor opfattelse, at dette udvalg er for omfattende, og at det bærer spiren i sig til et nyt navn med deraf følgende muligheder for stigende administrationsomkostninger. Den højtærede minister har imidlertid i udvalget forsikret, at dagpengene til udvalgets medlemmer kun vil blive 10 kr. pr. dag, og at udvalget kun skulle samles to à tre gange årligt, således at udgifterne ville blive minimale. Endelig indeholder lovforslagets § 6 jo en bestemmelse om, at loven skal revideres om 5 år.

Da venstre finder selve formålet med denne lovgivning værdifuldt, og da lovforslaget altså indeholder en revisionsparagraf, går vi ind for dets gennemførelse i den udformning, det nu vil få — også under henvisning til det fra den højtærede ministers side givne tilsagn om begrænsning af administrationsudgifterne.

[Krogh.]

Jeg kan på mit partis vegne anbefale begge de foreliggende lovforslag til vedtagelse.

Gertie Wandel: Som nævnt af udvalgets ærede ordfører har de erfaringer, vi er kommet i besiddelse af under udvalgsbehandlingen, i høj grad vist, hvilken betydning det har for de erhvervshæmmede, at man træffer disse forskellige foranstaltninger. Med hensyn til de betæneligheder, jeg på mit partis vegne gav udtryk for i min ordførertale ved første behandling, er jeg i stort mål blevet beroliget. Vi mente, at nedsættelsen af et kontaktudvalg i alle kommuner ville medføre meget store udgifter, men man er jo allerede nu inde på den tanke, at disse udvalg nærmest skal nedsættes amtsvis, og den højtærede socialminister er også i sit skøn over udgifterne ved lovforslagets gennemførelse kommet til en sum, der kun ligger på 130 000 kr. Dette har i høj grad beroliget mit parti, således at vi med tilfredshed kan tiltræde disse gode foranstaltninger.

Med hensyn til det store udvalg, der nævnes i § 4 i lovforslaget om samordning, og som jeg i min tale under førstebehandlingen udtrykte meget store betæneligheder ved, kan jeg sige, at disse betæneligheder er helt forsvundet. Jeg giver den højtærede socialminister ret i, at det er egentlig i dette udvalg, at den i lovforslaget nævnte samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede skal finde sted. Udfra alle de erfaringer, vi har gjort, kan jeg bevidne, at det er samordning, vi trænger til. Stykkevis kommer der jo udmærkede foranstaltninger for blinde, døve, evnesvage og andre erhvervshæmmede, men samordning har vi ikke set endnu helt og fuldt; derfor glæder jeg mig meget til, at det store udvalg må kunne bidrage til denne vigtige foranstaltning.

Med hensyn til de besøg, udvalget har aflagt, og som er omtalt i betænkningen, vil jeg gerne omtale, hvad vi så i Odense. Det har i høj grad imponeret os, og den meddelelse, vi under udvalgsbehandlingen har fået om, at der i Odense nu også er oprettet en arbejdsklinik — den arbejdsklinik, som jeg efterlyste i min tale — har glædet mig i høj grad; jeg tror, at erfarin-

gerne fra Odense vil komme hele det øvrige land til nytte.

Med hensyn til lovforslaget om ændring i lov om offentlig forsorg, der skulle give mulighed for at yde erhvervshæmmede økonomisk hjælp til forskellige formål, vil jeg gerne sige, at jeg har på mit partis vegne haft store betæneligheder ved den udtalelse i bemærkningerne, hvoraf det fremgår, at erhvervshæmmede, der er under særforsorg eller under invalideforsorg, ikke kan få hjælp gennem den her foreslåede ordning. Jeg syntes, at man derved spaltede de erhvervshæmmedes skare, og at man ville forholde en mængde mennesker den støtte, som de trængte til og burde kunne opnå gennem de nye kontaktudvalg. Jeg er imidlertid blevet beroliget ved den udtalelse, den højtærede socialminister har fremsat, og som er optaget i betænkningen, og hvoraf det fremgår, at sådanne mennesker, enten det nu er erhvervshæmmede, åndssvage eller folk under invalideforsørgelse, skal hjælpes enten det ene eller det andet sted. Denne udtalelse har i høj grad beroliget mig, og jeg kan på mit partis vegne give tilslutning til begge de foreliggende lovforslag.

Johs. Christiansen: Det er ikke for at opponere imod noget af det, som allerede er sagt af udvalgets ærede ordfører, at jeg har bedt om ordet. Han talte jo på et enigt udvalgs og altså forsåvidt også på mine vegne. Der er imidlertid et par forhold, der gør, at jeg gerne vil sige nogle ord her ved anden behandling af de foreliggende lovforslag.

For det første ønsker jeg at give udtryk for den glæde, det har været for mig at deltage i arbejdet med denne sag. Når disse lovforslag er blevet lov, vil virkningerne både gå dybt og række vidt fremover. De mange medborgere, lovene vil omfatte, har i højere grad end de fleste andre et uafviseligt krav på den bistand, vort moderne samfund kan yde dem; de er — for at låne et billede fra et af Henrik Ibsens dramaer — „Guds stedbørn på jorden“, i den forstand nemlig, at der er nægtet dem menneskets naturlige muligheder for på lige fod med andre at tage kampen op for hjem og egen eksistens; men netop derfor har samfundet et særligt

[Johs. Christiansen.]

hensyn at vise dem. Hermed vil jeg på ingen måde have sagt, at samfundet hidtil har ladet disse mennesker i stikken; hele vor sociale lovgivning vidner om det modsatte. Men der vil nu gennem disse nye love blive skabt sikkerhed for, at samtlige de faktorer af offentlig og privat karakter, der varetager de erhvervshæmmedes tarv, kan samordnes med det ene formål for øje at skabe så effektive og rationelle bistandsformer, som det er meneskeligt muligt.

Den anden grund til, at jeg har bedt om ordet, har relation til en sag, som den højtærede socialminister og jeg nogle gange har haft lejlighed til at veksle bemærkninger om fra denne talerstol. Jeg kan umuligt tænke mig andet, end at ministeren vil betragte det som et meget lykkeligt øjeblik, når han nu inden længe kan sætte sit navn under disse love, og da lykkelig mand som bekendt er god at gæste, finder jeg tidspunktet velegnet til at afæske ministeren det løfte, som han tidligere ikke har ment at kunne give mig, i alt fald ikke i en tilstrækkelig konkret form. Optimist som jeg er, og i forventning om, at det rigtige øjeblik som allerede antydet er inde netop nu, tillader jeg mig da at spørge: Agter ministeren at tage de invalides kår op til samlet overvejelse med det formål at søge gennemført en fuldt tidssvarende, selvstændig invalidelovgivning? Og i bekræftende fald: Hvornår mener den højtærede socialminister at kunne begynde overvejelser?

Forhåbentlig tager jeg ikke fejl i, at folkepensionssagen løses i indeværende samling. Derved vil også de invalides kår blive bedret noget; men jeg tror ikke, den højtærede socialminister vil nægte, at der udover denne forbedring vil være adskilligt at rette, før man med sandhed kan sige, at samfundet har opfyldt sine forpligtelser overfor de hårdt ramte borgere, der har mistet deres førlighed. Efter det radikale venstres opfattelse, en opfattelse, som jeg nogle gange har givet udtryk for her, ligger der en opgave på dette område, som lovgivningsmagten må have løst, og jeg afventer med interesse det svar, ministeren er sindet at give mig på det spørgsmål, jeg nu har stillet.

Jeg skal slutte med på det varmeste at anbefale begge de foreliggende lovforslag til vedtagelse.

Ragnhild Andersen: Den kommunistiske gruppe tilsagde allerede ved første behandling af disse lovforslag sin støtte til deres gennemførelse. Vi tror og håber, at de, når de bliver ført ud i livet, vil blive til gavn for de erhvervshæmmede; men jeg ønsker at gøre den bemærkning, at man ikke i kraft af lovforslagernes indhold vil kunne løse alle de problemer, der er forbundet med de erhvervshæmmedes vanskeligheder i samfundet. Min gruppe har da også i forbindelse med vort forslag til folkepension stillet forslag om økonomiske lettelser for de erhvervshæmmede og invaliderede, og det er en af de ting, som vi håber bliver gennemført i denne samling; det er jo klart, at uden det økonomiske grundlag, vil der stadig være problemer for de invaliderede.

Min gruppe kan også tiltræde det ændringsforslag, der er stillet af socialministeren og har fået støtte af hele udvalget, og kan dermed tilsige vor fortsatte medvirken til lovforslagernes gennemførelse.

Socialministeren (Strøm): Jeg vil gerne takke de ærede ordførere, hr. Urban Hansen, hr. Krogh, fru Gertie Wandel, hr. Johs. Christiansen og fru Ragnhild Andersen, for deres tilslutning til ændringsforslaget og til lovforslagene som helhed.

De bemærkninger, der i udvalgsbetænkningen er gjort vedrørende den foreslåede udvidelse af forsorgslovens § 30, stk. 2, og ligeledes de bemærkninger, der er faldet her i dag, viser, at man — også siden vi behandlede det her ved første behandling — har interesseret sig for spørgsmålet om, hvorvidt den uddannelseshjælp, der bliver hjemmel til at yde efter § 30, skal kunne betragtes som særhjælp og altså ikke medføre tilbagebetalingspligt endsiges tab af valgret og valgbarhed for modtageren.

For ikke at blive misforstået vil jeg til dette spørgsmål svare, at løsningen efter forsorgsloven, således som reglen er i dag, normalt vil være den, at den hjælp, der ydes under iagttagelse af den nye bestemmelse i § 30, er kommunehjælp. Dette hænger sammen med, at der strengt taget aldrig bliver tale om at yde hjælp i henhold

[Socialministeren.]

til selve § 30, men derimod, alt efter den foreliggende situation, efter de specielle bestemmelser i folkeforsikringslovens — jeg tænker her navnlig på § 60 — eller forsorgslovens afsnit om henholdsvis særhjælp og kommunehjælp.

Det er her, hjemmelen for ydelse af hjælp må findes, og foreligger der en situation, som ikke er karakteriseret på den særlige måde, som vi finder overalt i særhjælpsafsnittet, må det sociale udvalg lægge bestemmelserne om ydelse af kommunehjælp til grund og vil da i kraft af den beføjelse, udvalget efter ændringen til § 30 har fået til at yde hjælp også til uddannelsesformål, være friere stillet, end udvalget før har været.

Alt dette har jeg gerne villet sige for at klargøre, hvorledes stillingen nødvendigvis må være, når forsorgslovens nuværende systematiske opbygning med den gennemførte adskillelse af fattighjælp, kommunehjælp og særhjælp lægges til grund. Men når det er sagt, vil jeg gerne tilføje og understrege, at vi netop i socialministeriet — hvad også det ærede medlem hr. Urban Hansen nævnte — er i gang med overvejelser af spørgsmålet om en forenkling af denne lov, således at det ofte komplicerede samspil mellem de bestemmelser, der skal lægges til grund i den ene og den anden situation, undgås.

Det ærede medlem hr. Johs. Christiansen spurgte mig, om jeg agter at tage invalide-spørgsmålet op til en samlet behandling, og hvornår jeg kunne tænke mig at starte dette arbejde. Jeg kan dertil svare, at jeg agter at tage spørgsmålet op til en samlet behandling, og at jeg inden længe vil sætte arbejdet i gang. Jeg ville meget gerne have, at vi i det høje folketing forinden var blevet enige om folkepensionsforslaget, fordi det også i høj grad berører de invaliderede.

Jeg slutter, som jeg begyndte, med at takke det ærede udvalg for den tilslutning, det har givet lovforslagene, og jeg vil dertil føje håbet om, at vedtagelsen af disse to lovforslag må styrke den forebyggende linie indenfor dansk socialpolitik, så at flere og flere erhvervshæmmede får den fordel selv at kunne klare sig i tilværelsen, og det offentlige får mulighed for at be-

grænse de udgifter, som de langvarigt understøttede påfører samfundet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede.

§ 1, ændringsforslaget, § 2, således ændret, og §§ 3—6 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Derpå foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til oplæring m. v.).

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om midlertidigt løntillæg m. v. til statens tjenestemænd m. fl.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2077, fremsættelsen i tidenden sp. 4445).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Holger Eriksen: Der var engang — således begynder alle eventyr — da tjenestemæn-